

ŽIVAN RISTIĆ

Objedinjavanje kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja

EVROPSKI CENTAR ZA MIR I RAZVOJ (ECPD)
UNIVERZITET ZA MIR UJEDINJENIH NACIJA

Živan Ristić
OBJEDINJAVANJE KVANTITATIVNIH
I KVALITATIVNIH ISTRAŽIVANJA

ŽIVAN RISTIĆ

Objedinjavanje kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja

EVROPSKI CENTAR ZA MIR I RAZVOJ (ECPD)
UNIVERZITET ZA MIR UJEDINJENIH NACIJA

Izdavač: **Evropski centar za mir i razvoj (ECPD)**
Univerzitet za mir Ujedinjenih nacija
Terazije 41, 11000 Beograd; tel: (+381 11) 3246-041
fax: (+381 11) 3240-673; 3234-082
e-mail: office@ecpd.org.rs; ecpd@EUnet.rs;
www.ecpd.org.rs; www.ecpdorg.net

Za ECPD: Prof. dr Negoslav OSTOJIĆ, Izvršni direktor ECPD

Recenzenti: Prof. dr Vlastimir MATEJIĆ
Prof. dr Miodrag IVANOVIĆ

Dizajn: Nataša OSTOJIĆ-ILIĆ M.A.
Tiraž: 500 primeraka
ISBN 978-86-7236-100-1

Printed by: **graficom|uno**

Beograd, 2016.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
001.891

РИСТИЋ, Живан, 1939–
Objedinjavanje kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja / Živan
Ristić. – Beograd : Evropski centar za mir i razvoj (ECPD), Univerzitet
za mir Ujedinjenih nacija, 2016 (Beograd : Graficom Uno). – 374 str. :
graf. prikazi ; 23 cm

Tiraž 500. – Preporučena literatura za master/doktorske studije:
str. 333. – Bibliografija: str. 335-374.

ISBN 978-86-7236-100-1

a) Методологија науке
COBISS.SR-ID 222163468

© All rights reserved. No part of this book may be reproduced in
any form without permission in writing from the publisher

Sadržaj

Deo I

Pregled osnovnih paradigmatiskih pristupa istraživanju	1
1. Tematski plan.....	1
2. Početni skup suparničkih paradigmi	3
2.1. O značenju izraza „paradigma“	3
2.2. Realizam i relativizam u nauci	5
2.2.1. Realizam i antirealizam u nauci.....	5
2.2.2. Relativizam i apsolutizam u nauci.....	8
2.3. Pozitivizam, postpozitivizam, kritička teorija i konstruktivizam	12
2.3.1. Pozitivizam.....	12
2.3.2. Postpozitivizam.....	15
2.3.3. Kritička teorija	20
2.3.4. Konstruktivizam	23
2.4. Poređenja članova početnog skupa paradigmi.....	27
2.4.1. Poređenje s obzirom na ontološke pretpostavke.....	27
2.4.2. Poređenje s obzirom na epistemološke pretpostavke.....	28
2.4.3. Poređenje s obzirom na metodološke pretpostavke	28
3. Paradigma participatornih istraživanja	29
4. Kvantitativna i kvalitativna „paradigma“: teza nesamerljivosti.....	37
5. Istraživanja pomešanim metodima – „treći metodološki pokret“	40
5.1. Skup filozofskih uverenja zajedničkih kvantitativnoj i kvalitativnoj istraživačkoj tradiciji.....	41
5.2. Paradigmatiski pristupi i istraživanja pomešanim metodima	44
5.2.1. Pragmatistički pristup istraživanju.....	48
5.2.2. Transformativni paradigmatiski pristup istraživanju.....	51
6. Paradigma „naučno zasnovanih istraživanja“	54
7. O „ratovima nauke“	58
8. Da li su filozofske pretpostavke vodilje u istraživačkoj praksi?	60

Deo II

Poredbeni opisi kvalitativne i kvantitativne istraživačke tradicije	67
1. Poredbeno opisivanje u ravni paradigmatiskih pristupa istraživanju.....	67
1.1. Ontološka verovanja u kvantitativnoj i kvalitativnoj istraživačkoj tradiciji ...	67
1.2. Epistemološka verovanja u kvantitativnoj i kvalitativnoj istraživačkoj tradiciji	70
1.3. Aksiološka stanovišta u kvantitativnoj i kvalitativnoj istraživačkoj tradiciji. .	76
1.4. Odnos prema teoriji u kvantitativnoj i kvalitativnoj istraživačkoj tradiciji. ...	79

1.5. Metodološka verovanja u kvantitativnoj i kvalitativnoj istraživačkoj tradiciji	83
2. Poredbeno opisivanje kvantitativne i kvalitativne tradicije u ravni samog istraživanja	100
2.1. Svrhe i ciljevi kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja	100
2.2. Problem istraživanja/istraživačka pitanja u kvantitativnom i kvalitativnom istraživanju.....	107
2.3. Strategije, tipovi i dizajni kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja.....	110
2.3.1. Strategije, tipovi i dizajni kvantitativnog istraživanja	111
2.3.1.1. Eksperiment i eksperimentalni dizajni	113
2.3.1.2. Eksperimentalni dizajni sa N=1.....	117
2.3.1.3. Kvazi-eksperimentalni dizajni	118
2.3.1.4. Ex post facto istraživanja	119
2.3.1.5. Korelaciona istraživanja.....	120
2.3.1.6. Longitudinalna istraživanja	121
2.3.1.7. „Survey“.....	122
2.3.1.8. Meta-analize	124
2.3.2. Strategije, tipovi i dizajni kvalitativnih istraživanja.....	125
2.3.2.1. Strategije i tipovi kvalitativnih istraživanja.....	125
2.3.2.1.1. Fenomenološke studije	127
2.3.2.1.2. Etnografske studije	129
2.3.2.1.3. Utemeljena teorija	133
2.3.2.1.4. Narativne studije.....	138
2.3.2.1.5. Studija slučaja	141
2.3.2.1.6. Kvalitativna metaanaliza	144
2.3.2.2. Dizajni kvalitativnih istraživanja	145
2.4. Uzorkovanje u kvantitativnom i kvalitativnom istraživanju.....	149
2.4.1. Uzorkovanje u kvantitativnom istraživanju.....	149
2.4.1.1. Uzorak, uzorkovanje i uzoračna distribucija	149
2.4.1.2. Zaključivanje na osnovu uzoraka.....	151
2.4.1.3. Dizajni probablističkog uzorkovanja	154
2.4.1.4. Određivanje potrebne veličine uzorka	157
2.4.1.5. Prigovori i pragmatička alternativa statističkoj teoriji uzorkovanja.....	160
2.4.2. Uzorkovanje u kvalitativnom istraživanju.....	162
2.4.2.1. Tipologija svrhovitih strategija uzorkovanja	163
2.4.2.2. Dizajni i sheme uzorkovanja u kvalitativnim istraživanjima.....	164
2.4.2.3. Određivanje potrebne veličine uzorka.....	165
2.5. Prikupljanje/proizvođenje podataka i vrste podataka u kvantitativnom i kvalitativnom istraživanju.....	167
2.5.1. Prikupljanje/proizvođenje podataka u kvantitativnom istraživanju.....	168
2.5.1.1. Klasična i reprezentacionalna teorija merenja.....	169
2.5.1.2. Psihometrijske teorije i modeli	171
2.5.1.3. Sporovi o odnosima između teorija merenja i psihometrijskih teorija	177
2.5.1.4. Metodi prikupljanja/proizvođenja podataka u kvantitativnim istraživanjima	181

2.5.2. Prikupljanje/proizvođenje podataka u kvalitativnom istraživanju . . .	186
2.5.2.1. Metod posmatranja	186
2.5.2.2. Metod intervjua	188
2.5.2.3. Metod fokus grupe	189
2.5.2.4. Metod analize dokumenata	191
2.6. Analizovanje podataka u kvantitativnom i kvalitativnom istraživanju	193
2.6.1. Analizovanje podataka u kvantitativnom istraživanju	193
2.6.1.1. Klasična teorija statističkog zaključivanja	193
2.6.1.2. Bajesovska teorija statističkog zaključivanja	203
2.6.1.3. Faze istraživanja saobraženog načelima „nove statistike“ . . .	205
2.6.1.4. Rudarenje podataka („data mining“)	206
2.6.2. Analizovanje podataka u kvalitativnom istraživanju	210
2.6.2.1. O prirodi analize kvalitativnih podataka	210
2.6.2.2. Osnovne strategije u analizi kvalitativnih podataka/materijala	215
2.6.2.3. Metodi i tehnike analize kvalitativnih podataka	218
2.6.2.4. Računarski programi u kvalitativnoj analizi podataka	223

Deo III

„Treći metodološki pokret“	227
1. Određivanje značenja izraza „istraživanje pomešanim metodima“	227
2. Proces istraživanja pomešanim metodima	232
3. Istraživačka pitanja u istraživanjima pomešanim metodima	235
4. Dizajni istraživanja pomešanim metodima	242
4.1. Umnožavanje tipologija dizajna istraživanja pomešanim metodima	242
4.1.1. Tipologija dizajna koju su razvili Greene, Caracelli i Graham	242
4.1.2. Tipologija dizajna koju je razvila Morse	243
4.1.3. Tipologija dizajna koju je razvio Morgan	244
4.1.4. Tipologija dizajna koju su razvili Johnson i Onwuegbuzie	245
4.1.5. Tipologija dizajna koju su razvili Teddlie i Tashakkori	246
4.1.6. Tipologija dizajna koju su razvili Creswell, Plano Clark, Gutmann i Hanson	251
4.1.7. Tipologija dizajna koju su razvili Leech i Onwuegbuzie	259
4.1.8. Tipologija dizajna koju su uobličili Tashakkori i Newman	260
4.1.9. Tipologija dizajna koju su razvijali Creswell i Plano Clark	263
5. Uzorkovanje u istraživanjima pomešanim metodima	268
5.1. Konceptcija uzorkovanja koju su razvili Collins, Onwuegbuzie i Jiao	268
5.1.1. Dizajni i sheme uzorkovanja	268
5.1.2. Tipologija strategija i dizajna uzorkovanja	269
5.1.3. Veličina uzorka i pojam konzistentnosti tumačenja	270
5.1.4. Biranje dizajna uzorkovanja	271
5.1.5. „Inkluzivni model“ uzorkovanja u istraživanjima pomešanim metodima	273
5.2. Konceptcija uzorkovanja koju su razvili Teddlie, Yu i Tashakkori	275
5.2.1. Tipologija strategija i dizajna svrhovitog uzorkovanja koju su razvili Teddlie, Yu i Tashakkori	275
5.2.2. Tipovi strategija uzorkovanja u istraživanjima pomešanim metodima	277

5.2.3. Određivanje potrebne veličine uzorka	278
5.2.4. Opšte vodilje za uzorkovanje u istraživanjima pomešanim metodima	280
6. Prikupljanje i stvaranje podataka u istraživanjima pomešanim metodima	281
6.1. Pristup prikupljanju podataka koji zastupaju Creswell i Plano Clark	282
6.1.1. Istovremeno prikupljanje podataka u mešovitim istraživanjima	283
6.1.2. Sekvencijalno prikupljanje podataka u mešovitim istraživanjima	283
6.2. Pristup prikupljanju podataka koji zastupaju Teddlie i Tashakkori	284
6.3. Triangulacija u prikupljanju podataka	285
6.4. Q metod u prikupljanju podataka u istraživanjima pomešanim metodima	288
7. Analiza podataka u istraživanjima pomešanim metodima	290
7.1. Tipologija pomešanih analiza podataka koju su razvili Teddlie i Tashakkori	290
7.2. Tipologija pomešanih analiza podataka koju su razvijali Onwuegbuzie, Slate, Leech, Collins, Combs i Hitchcock	292
7.2.1. Definicija pomešane analize podataka	292
7.2.2. Tipologija pomešanih analiza podataka zasnovana na trinaest kriterijuma	294
7.3. Završne napomene o analizovanju podataka i zaključivanju na osnovu rezultata analiza	314
8. Sadržaj izveštaja o obavljenom istraživanju pomešanim metodima	316
9. Ocenjivanje kvaliteta istraživanja pomešanim metodima	318
9.1. Kriterijumi kvaliteta kvantitativnih istraživanja	319
9.2. Nesuglasice o kriterijumima kvaliteta kvalitativnih istraživanja	320
9.3. Kriterijumi ocenjivanja kvaliteta istraživanja pomešanim metodima	326
Dodatak 1: Sadržaj predloga istraživanja pomešanim metodima	335
Dodatak 2: Preporučena literatura za master/doktorske studije	337
Literatura	339